

**6098 SAYILI TÜRK BORÇLAR KANUNU'NA GÖRE
AĞIR BEDENSEL ZARARLARDA YAKINLARIN
MANEVİ TAZMİNAT TALEBİ**

*The Moral Compensation Demand of the Relatives in the
Aggravated Body Injuries according to Turkish Code of
Obligations No.6098*

Dr. Seda İrem ÇAKIRCA*

GİRİŞ

01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun¹ (buradan sonra TBK. olarak da anılacaktır) beraberinde getirdiği yeniliklerden bir tanesi de; ağır bedensel zarar gören kişinin yakınlarına manevi tazminat talebinde bulunma imkanını veren 56. maddesinin 2. fıkrasıdır. TBK. m. 56/f. 2 düzenlemesiyle; sadece ölenin yakınlarına manevi tazminat talebinde bulunma hakkı tanınmasından vazgeçilmiş ve ağır bedensel zarara uğrayan kişinin yakınlarına da manevi tazminat talebinde bulunma olanağı sağlanmıştır. Bu çalışmada amaçlanan ağır bedensel zarar gören kişinin yakınlarının manevi tazminat taleplerinin hukuki niteliği hakkında bilgi verip, tazminat talebinde bulunabilmeleri için gerekli olan şartları ortaya koymaktır.

TBK. m. 56/f. 2 ile getirilen yeni düzenlemenin değerlendirilmesi yapılırken, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun² (buradan sonra

---

* İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü
Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi
(icakirca@istanbul.edu.tr).

¹ RG. 04.02.2011, s. 27836.

² RG. 29.04.1926, s. 359.

BK. şeklinde de anılacaktır) ve diğer hukuk sistemlerinin konuyu ele alış şekli üzerinde de durulacaktır. Her ne kadar, TBK.'nın yürürlüğe giriş tarihinden günümüze, Yargıtay'ın bu hususa ilişkin uygulamasını yansıtan kararlar henüz oluşmamışsa da, BK.'nın yürürlükte olduğu sırada verilen kararlar ve gerekçeleri yapılan değişikliğin *ratio legis*'i hakkında fikir vermesi açısından yararlı olacağından çalışmanın genelinde kullanılacaktır.

I. BK. m. 47'den TBK. m. 56/f. 2'e: Ağır Bedensel Zarar Gören Kişinin Yakınlarının Manevi Tazminat Talebi

BK. m. 47, manevi tazminat başlıklı hükmünde "*Hakim, hususi halleri nazara alarak cismani zarara düşer olan kimseye yahut adam öldüğü takdirde ölünün ailesine manevi zarar namıyla adalete muvafık tazminat verilmesine karar verebilir.*" düzenlemesini getirmekteydi. Buna göre; cismani zarara uğrayan kişinin bizzat kendisi ve ölen kişinin ailesi, müteveffanın ölümünden kaynaklanan manevi zararlarının tazmin edilmesini talep edebilirlerdi.³ BK. m. 47'de cismani zarar gören kişinin yakınlarının manevi tazminat talebinde bulunup bulunamayacağına ilişkin herhangi bir düzenlemenin olmaması doktrinde farklı görüşlerin ortaya çıkmasına yol açmıştı. 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde var olan bu tartışmalara, TBK. m. 56/f. 2 ile getirilen düzenlemeye ışık tutması açısından aşağıda yer verilmesi uygun olacaktır.

Bir görüşe göre⁴, ölüm hali dışında yakınların uğradığı yansıma zararlarının⁵ tazminine yönelik talepler kabul edilmemelidir.

³ Ancak ölenin ailesinin bu talebi, destekten yoksun kalma tazminatının sadece maddi bir zararın sonucunda talep edilir olması nedeniyle destekten yoksun kalma tazminatı olarak nitelendirilemezdi. Çakırca, Seda İrem, Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zararı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 153.

⁴ Oğuzman, M. Kemal/Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş Altıncı Bası'dan Yedinci Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 697; Hatemi, Hüseyin, Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1998, § 10 N. 12, Tandoğan, Haluk, Türk Mes'uliyet Hukuku, (Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet), Ankara, 1961, s. 336.

⁵ Yansıma zararı kavramı için bkz.: Çakırca, s. 73 vd.; Gökyayla, K. Emre, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Seçkin, Ankara, 2004, s. 58 vd. .

Sözleşme dışı sorumluluk hukukunda, yansıma zararlarının tazmini için; hukuka aykırı fiil ile zararlı sonuç arasında uygun illiyet bağının varlığı ve zarar verenin kusurlu veya kusursuz sorumluluk sebebiyle sorumlu olması şarttır. Öte yandan ihlal edilen kuralın konuluş amacının kapsamına, tazminat talebinde bulunacak olan kişinin zarardan korunmasının da dahil olması gerekir. Başka bir ifadeyle; failin hukuka aykırı fiili ile zarar arasında uygun nedensellik bağının bulunması yansıma zararının tazmini için yeterli değildir, hukuka aykırılık bağının da bulunması gerekir.

818 sayılı Borçlar Kanunu yürürlükteyken; ölüm hali dışında; bedensel zarar gören mağdurun yakınlarının maruz kaldıkları manevi yansıma zararlarında, zarara uğrama durumu ile ihlal edilen kural arasında hukuka aykırılık bağının bulunmadığı kabul edilmekteydi. BK. m. 47'nin, sadece ölüm halini öngörmesi nedeniyle diğer hallerde, hukuka aykırılık bağının bulunmadığı ve dolayısıyla ölüm hali dışında yakınların uğradığı manevi yansıma zararlarının tazmininin talep edilemeyeceği ileri sürülmüştür. Buna karşılık, eğer hukuka aykırı davranış, birden fazla kişinin kişilik hakkını ihlal etmişse, her biri, uğradığı manevi zararın tazminini talep edebilir. Ancak böyle bir halde yansıma zararı değil, doğrudan doğruya zarar söz konusudur.⁶

Başka bir görüş⁷, ölüm hali dışında mağdurun yakınlarının manevi tazminat talebinde bulunabilmeleri için BK. m. 41/f. 2 anlamında ahlaka aykırı bir fiili ile bilerek zararın oluşmasına sebebiyet verilmiş olmasını gerekli görmüştür. BK. m. 41/f. 2'de yer alan koşulların mevcut olmadığı hallerde ise kişilik hakkı ihlal edilmeksizin sadece tinsel bütünlüğü yansıma yoluyla ihlal edilen kişi, manevi tazminat talebinde bulunamayacaktır. Öte yandan doktrinde yer alan başka bir görüşe göre⁸, yakınların uğradığı manevi zararın tazmini-

⁶ Oğzuman/Öz, s. 683.

⁷ Hatemi, § 10 N. 12.

⁸ Schwenger, Ingeborg, Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, 4. überarbeitete Auflage, Bern, 2006, N. 17.07, Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Beta, İstanbul, 2009, s. 764-765, Rey, Heinz, Ausservertragliches Haftpflichtrecht, Zürich, Schulthess, 1995, N. 471;

nin kabul edilmesi gerekmektedir. Yasal dayanak olarak BK. m. 47'yi gösteren bu görüşe göre örneğin, hukuka aykırı fiil sonucunda çocukları sakat kalan bir anne-babanın ruh sağlıklarının bozulması ve dolayısıyla kişilik haklarına dahil olan değerlerden ruhsal bütünlüklerinin ihlal edildiği kabul edilir. BK. m. 47'nin koruma amacı⁹ kapsamında, hukuka aykırı davranış ile anne ve babanın uğradığı zarar arasında uygun illiyet bağı bulunmakta ise BK. m. 47'ye göre manevi tazminat talep edebilirler. Bu halde, anne ve babanın uğradığı zararın, yansıma zararı değil, doğrudan doğruya manevi zarar olduğu kabul edilir.¹⁰ Yargıtay da bu gibi durumlarda oluşan zararların yansıma yoluyla değil, doğrudan doğruya oluştuğunu kabul etmektedir.¹¹

Atamer, Yeşim, Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması Özellikle Uygun Nedensellik Bağı ve Normun Koruma Amacı Kuramları, İstanbul, 1996, s. 93; **Gauch**, Peter, "Grundbegriffe des ausservertraglichen Haftpflichtrechts", (recht, 1996, s. 237).

⁹ **Atamer**, s. 70, **Serozan**, Rona, "Tendenzen zur Normativierung und Individualisierung der Schadenszurechnung", (Türkisch-Schweizerische Juristenwoche, Zürich und Bern 1980'den ayrı bası, Zürich 1981, s. 452).

¹⁰ İsviçre doktrininde azınlıkta kalan görüşe göre, Art. 49 OR yerine Art. 47 OR kıyasen uygulanmalıdır. Art. 47 OR, ölenin yakınları lehine manevi tazminatı düzenlemiştir. Beden bütünlüğünün ağır biçimde ihlali ile ölüm aynı biçimde değerlendirilebilir. Bu nedenle, Art. 47 OR kıyasen uygulanabilir. **Gauch**, s. 237.

¹¹ "Cismani zarar kavramına, (ruhi bütünlüğün ihlali, sinir bozukluğu veya hastalığı (ruhi ve asabi sağlık bütünlüğü) gibi hallerin de girdiği kabul edildiğine göre; eğer bir kimsenin cismani zarara maruz kalması sonucunda, onun (ana, baba, karı, koca gibi) çok yakınlarından birinin de (aynı eylem nedeniyle) hukuken korunan ruhi ve asabi sağlık bütünlüğü ağır bir şekilde haleldar olmuşsa onlar da manevi tazminat talep edebilirler. Çünkü bu durumda olanların zararları ile haksız eylem arasında uygun illiyet bağı vardır ve zararlarının niteliği itibariyle onların da ihlal edilen normun (BK. m. 47) koruma amacı içinde bulduklarının (Hukuka aykırılık bağının gerçekleştiğinin) kabulü gerekir. Başka bir anlatımla, böyle hallerde, yansıma yoluyla değil, doğrudan doğruya zarara maruz kalma söz konusudur" ifadeleri ile konu hakkındaki görüşünü ortaya koymuştur. Bkz.: YHGK., 26.4.1995; E. 1995/11-22, K. 1995/430. Aynı yöndeki kararlar için bkz.: Y. 21. HD., 27.03.2007 T., 2007/3976 E., 2007/5212 K.; Y. 4. HD., 17.09.2001 T., 2001/4012 E., 2001/8028 K.; Y. 11. HD., 29.06.2006 T., 2006/4787 E.,

818 sayılı Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde Yargıtay yakınların manevi tazminat taleplerini sadece ağır bedensel zarar söz konusu olduğunda kabul etmekteydi.¹² Dolayısıyla ağır veya ciddi olmayan zararlar sebebiyle yakınların manevi tazminat talebinde bulunmaları kabul edilmemiştir.¹³ Doktrinde yer alan başka bir görüş ise¹⁴, yakınların manevi tazminat talebinde bulunabilmesini BK. m. 49'den yola çıkarak kabul etmekteydi. BK. m. 49'a göre kişilik hakkı hukuka aykırı bir şekilde ihlal edilen kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini dava edebilir. Buna göre, BK. m. 47'nin kapsamı, yakınların hukuka aykırı fiil sonucunda ölüm dışında bir zararın doğması nedeniyle oluşan manevi zararlarının tazminini talep etme olanağını

2001/7723 K.; Y. 11. HD., 15.02.2005 T., 2004/13456 E., 2005/1242 K.; Y. 21. HD., 27.10.2004 T., 2004/8116 E., 2004/9009 K. (www.hukukturk.com arşivi).

- ¹² "...kocasının bu derecede ağır vücut bütünlüğü ihlali olayının davacı kadının gözleri önünde cereyan etmesi ve ömür boyu devam edecek olması karşısında ruhsal ve sinirsel sağlık bütünlüğünün ağır biçimde ihlal edildiği kabul edilmelidir." Y. 21. HD., 8.12.1997, E. 1997/8067, K. 1997/8106; Y. 21. HD., 25.10.2005 T., 2005/7868 E., 2005/10156 K.; Y. 21. HD., 23.03.2004 T., 2004/1754 E., 2004/2769 K.; Y. 21. HD., 23.02.2004 T., 2004/24 E., 2004/1413 K. (www.hukukturk.com arşivi).
- ¹³ Yargıtay, geçirdiği iş kazası sonucu on gün çalışamayacak bir şekilde yaralanan kişinin anne-baba ve kardeşinin açtığı manevi tazminat davasını reddetmiştir. Karara göre "İş göremezlik oranı ve diğer kanıtlara göre B. ağır bir cismani zarara uğramamıştır. Hal böyle olunca davacıların ruhsal ve sinirsel sağlık bütünlüğünün ağır bir şekilde bozulduğunu söylemek mümkün değildir". Y. 21. HD., 15.5.2001, E. 2001/3658, K. 2001/3777; Y. 21. HD., 13.05.2004 T., 2004/3980 E., 2004/4846 K.; Y. 4. HD., 26.02.2004 T., 2003/13713 E., 2001/3162 K.; Y. 21. HD., 01.12.2003 T., 2003/9485 E., 2003/9701 K.; Y. 21. HD., 25.03.2003 T., 2003/2421 E., 2003/2555 K.; Y. 4. HD., 16.01.2003 T., 2002/10386 E., 2003/322 K.; Y. 21. HD., 19.02.2002 T., 2002/991 E., 2002/1278 K.; Y. 21. HD., 14.02.2002 T., 2002/286 E., 2002/1057 K.; Y. 21. HD., 15.06.2000 T., 2000/4733 E., 2000/4833 K.; Y. 21. HD., 06.02.2012 T., 2010/6121 E., 2012/1133 K. (www.hukukturk.com arşivi).
- ¹⁴ **Tekinay**, Selahattin Sulhi/**Akman**, Sermet/**Burcuoğlu**, Haluk/**Altop**, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7.bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993, s. 659, dn. 3a.

sağlayacak şekilde genişletilmektense, BK. m. 49'da anılan kişilik değerlerine dahil olan değerlerin arasında aile ilişkileri de eklenecektir. Böylelikle, yukarıdaki örnekte anıldığı üzere, hukuka aykırı bir fiil sonucunda çocukları sakat kalan anne ve babanın kişilik değerlerinin, sakatlanan çocukla olan yadsınamaz bağları sebebiyle doğrudan doğruya ihlal olduğu kabul edilecektir.¹⁵ Bu kabulden hareket edilebilmesi için beden bütünlüğü ihlal edilen kişinin yakının; beden bütünlüğünü ihlal eden hukuka aykırı fiil nedeniyle kişilik hakkı zedelenmelidir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ise manevi tazminat başlıklı hükmü ile yukarıda anılan bütün bu tartışmalara son vermiştir. Zira TBK. m. 56/ f. 2; "Ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevî tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir." düzenlemesini getirmektedir. Böylelikle ağır bedensel zarar görenin yakınlarına da manevi yansıma zararlarının giderilmesi talebinde bulunma hakkı tanınmıştır. Kanun koyucunun yapmış olduğu bu tercih ile ağır bedensel zarar halinde yakınların manevi tazminat talebini, BK. m. 47'ye dayanarak savunan görüşe üstünlük tanıdığı görülmektedir. Öte yandan TBK. m. 56/f. 2, tıpkı Yargıtay'ın yukarıda anılan kararlarında olduğu gibi, "ağır bedensel zarar" unsurunu manevi zararın talep edilebilmesi için olmaz olmaz bir şart olarak aramaktadır.

TBK. m. 56/f. 2'de ağır bedensel zarar kavramının neleri kapsadığı açık olarak belirtilmemişse de, kanunun sadece ölüm halinde değil, ağır bedensel zarar halinde de yakınların manevi tazminat talebinde bulunmalarına olanak tanınması başlı başına olumlu bir gelişmedir.¹⁶ Öte yandan 6098 sayılı Kanun'da, bu hususa

¹⁵ İsviçre Federal Mahkemesinin de görüşü bu yöndedir. BGE 123 III 204 vd.; BGE 122 III 5vd.; BGE 118 II 404 vd.; BGE 117 II 50 vd.; BGE 116 II 520 vd.; BGE 112 II 220.

¹⁶ Bir görüşe göre ise; Borçlar Kanunu Tasarısının getirmiş olduğu bu düzenleme ağır bedensel zararı açıklamakta yetersizdir ve bedensel olarak ağır manevi zarara uğramayıp ancak ağır bir sarsıntı geçiren ya da kalıcı bir akıl hastalığına yakalanana da bu hak tanınmalıdır, madde genişletilmelidir. **Kuntalp**, Erden/**Barlas**, Nami/**Ayanoğlu Morali**, Ahu/

ilişkin Yargıtay'ın içtihatlarının da dikkate alınmış olması, yıllardır süregelen uygulamanın devamını sağlamak açısından da önemlidir.

II. AĞIR BEDENSEL ZARAR GÖRENİN YAKINLARININ MANEVİ TAZMİNAT TALEBİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

818 sayılı Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olduğu süre zarfında, ölüm halinde yakınların BK. m. 47 uyarınca manevi tazminat talebinde bulunabilecekleri tartışmasız olarak kabul edilmekteydi. Ölüm hali dışındaki durumlarda ise hukuka aykırılık bağının eksikliği nedeniyle yakınların manevi tazminat talebinde bulunamayacakları sonucuna varılmaktaydı.¹⁷ Yansıma yoluyla manevi zarara uğrayanların tazminat taleplerinin ancak BK.m.47'de ölüm halinde olduğu gibi özel olarak dava hakkı tanınması durumunda karşılanacağı zira mevcut durumda hukuka aykırılık bağının yokluğunun haksız fiil sorumluluğunun gerçekleşmesini engellediği kabul edilmekteydi.¹⁸

Hatemi/Gökyayla, BK. m. 47 bağlamında aile (yakın) kavramına giren bir kişinin, ırza yönelik tecavüzler halinde, tedavi masrafı ve kazanç kaybı gibi dolaylı maddi zararlarını failden isteyebileceğini ön kabulünden hareketle; böyle bir durumun ağır yansıma zararının kanıtı olması sebebiyle hakim hakkaniyet ilkesi çerçevesinde dolaylı maddi zarara eklenebilecek uygun bir manevi tazminatın mümkün olduğunu ileri sürmüştür.¹⁹ Ancak hakkaniyet sorumluluğunu genelleştiren kuralın yasalaşan Borçlar Kanunu Tasarısı'ndan çıkarılmış olması bu görüşün hayata geçirilmesini zora sokmuştur. Başka bir görüş ise ölüm halinde mağdurun yakınlarına tanınan manevi tazminat talepleri gibi diğer hallerde de tecavüze uğrayanın yakınlarının manevi tazminat talebinde bulunabileceğini kabul etmekteydi.²⁰

Çavuşoğlu Işıntan, Pelin/İpek, Mehtap/Yaşar, Mert/Koç, Sedef, Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'na İlişkin Değerlendirmeler, İstanbul, 2005, s. 50.

¹⁷ Oğuzman/Öz, s. 697.

¹⁸ Aynı yönde bkz.: Oğuzman/Öz, s. 697.

¹⁹ Hatemi, Hüseyin/Gökyayla, K. Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, § 20 N. 52.

²⁰ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 669 vd.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile birlikte ise sadece ölüm halinde değil ağır bedensel zarar halinde de zarar görenin yakınlarının yansımaya yoluyla oluşan manevi zararlarının karşılanmasına olanak tanınmıştır.²¹

Yargıtay uygulaması da, cismani zararın varlığı halinde yakınların manevi tazminat taleplerini kabul etmek yönündedir. Yasa koyucu TBK.'nın 56. maddesi ile getirdiği düzenleme ile Yargıtay'ın yeknesaklaşan içtihadından ayrılmak istemediğini göstermiştir. Ancak Yargıtay verdiği kararları gerekçelendirirken "*...her ne kadar Borçlar Kanunu'nun 47. maddesine göre manevi tazminat isteme hakkı doğrudan doğruya cismani zarara uğrayan kişiye ait ve yansımaya yoluyla manevi tazminat istenemez ise de cismani zarar kavramına sadece maddi sağlık bütünlüğünün değil ruhsal bütünlüğünde dahil olmasına, bir kişinin cismani zarara uğraması, durumunda, olayın kendisine özgü ağırlığının ve özelliğinin manevi tazminata hükmedilmesini zorunlu kılan olguları kanıtlanması durumunda, haksız eylem ile zarar arasında uygun illiyet bağı mevcut olduğundan, yansımaya yoluyla değil, doğrudan zarara uğrama sözü konusu olup, yaralanan kişinin yakınlarının da zarar gördüğünün kabulü gerekmesine göre...*" ifadelerini kullanmak suretiyle, beden bütünlüğü ihlal edilen kişilerin yakınlarının manevi zararlarının tazmin edilebileceğini zira meydana gelen manevi zararın niteliğinin yansımaya zararı değil, doğrudan zarar olduğunu vurgulamaktadır.²²

²¹ Oğuzman/Öz, Cilt 2, s. 270.

²² Y. HGK. 26.04.1995 T., 1995/11-122 E., 1995/430 sayılı ve Yargıtay'ın bu tarihten sonra verdiği kararına emsal teşkil eden kararına konu olan olayda, davacıların birlikte seyahat ettikleri sırada henüz sekiz aylık olan oğullarının, çok ağır bir şekilde yaralanmış, hastanede iki aylık tedavisi esnasında iki defa ameliyat edilmesine rağmen iyileşememiş ve üç-dört sene sonra yeniden ameliyat olması gerekmektedir. Çocuklarının bu derece de ağır vücut bütünlüğünün ihlali olayının davacı ana ve babanın gözleri önünde cereyan etmesi, küçüğün geçirdiği ameliyatlar ve henüz tedavi edilememesi gibi durumlar hep birlikte gözetildiğinde; onun çok yakını olan davacıların ruhi ve asabi sağlık bütünlüğünün (davaya konu haksız eylem sebebiyle) ağır şekilde ihlal edildiği kabul edilmesi gerektiği ve aksinin kabulü ise hayatın olağan akışı ile bağdaşmayacağı açıkça ortaya

Yargıtay özellikle bazı somut olaylarda mağdurun yakınlarının tıpkı mağdur gibi manevi zarara uğradığını kabul ederek, BK. m. 47'ye dayanan manevi tazminat talebinin gerçekleşmesi için gerekli olan uygun illiyet ve hukuk aykırılık bağı koşullarının gerçekleştiğini varsaymıştır.²³ Ancak Yargıtay'ın yakınların manevi tazminat talep-

koyulmuştur. Aynı yönde bkz.: Y. 11. HD. 29.06.2006 T., 2006/4787 E., 2006/7723 K. (www.hukukturk.com.tr)

- ²³ "Somut olayda, 21.5.2000 tarihinde 19 yaşında ve henüz 1 yıllık evli olan davanın kocası R'in geçirdiği iş kazası sonucu felç olarak ömür boyu başkasının bakımına muhtaç yatalak hale geldiği iş göremezlik oranının % 100 olduğu dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır Kocasının bu derecede ağır vücut bütünlüğü ihlali olayının davacı kadının gözleri önünde cereyan etmesi ve ömür boyu devam edecek olması karşısında ruhsal ve sinirsel sağlık bütünlüğünün ağır biçimde ihlal edildiği kabul edilmelidir. Açıklanan maddi ve hukuki olgular nedeniyle, davacı eş Yemen'in BK.'nun 47. maddesine dayanan manevi tazminat isteği yönünden olayda uygun illiyet ve hukuka aykırılık bağı koşullarının gerçekleştiği ve doğrudan manevi zarara uğradığı ve davanın da zamanaşımı süresi içinde açıldığı gözetilmeden yazılı şekilde manevi tazminat isteminin reddedilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir." ifadeleri ile ortaya koymaktadır. Y. 21. HD. 27.10.2004 T., 2004/8116 E., 2004/9009 K. (www.hukukturk.com.tr). Mağdurun %81 maluliyet oranı ve bakıma muhtaç olması karşısında ailesinin manevi tazminat talebinde bulunabileceği yönünde bkz.: "Uygulamada kabul edildiği üzere, BK.'nun 47. maddesine göre manevi tazminat isteme hakkı doğrudan doğruya cismani zarara uğrayan kişiye aittir. Yansıma yoluyla aynı eylem nedeniyle manevi üzüntü duyanlar manevi tazminat isteyemezler. Ancak bir kişinin cismani zarara uğraması sonucu onun (ana, baba, karı, koca çocuk gibi) çok yakınlarından birinin de aynı eylem nedeniyle ruhsal ve sinirsel sağlık bütünlüğü ağır şekilde bozulmuşsa (örneğin kazaya uğrayan yakın kişi büyük ölçüde iş göremez duruma gelmişse) onların da manevi tazminat isteyebilecekleri kabul edilmelidir. HGK'nun 26.4.1995 gün ve E: 1995/11-122, K: 1995/430 sayılı kararı bu doğrultuda olduğu gibi, dairemizin de giderek BK.'nun 47. maddesine getirdiği yorum bu karar ile paralellik arz etmektedir. Bu açıklamalar ışığında, kazazede R.'in % 81 maluliyet oranına ve bakıma muhtaç durumda bulunmasına karşın eş ve çocuklarına uygun miktarda manevi tazminata hükmetmek gerekirken bundan zuhul olunması da ayrıca bozma nedenidir." Y. 21. HD. 12.06.2003, 2003/4754 E., 2003/5612 K. (www.hukukturk.com.tr). Somut olayda, 26 yaşında olan mağdurun geçirdiği iş kazası sonucu ömür boyu tekerlekli sandalyeye mahkum olduğu konuşamadığı, görme olmakla birlikte gördüğünü anlayamadığı iş göremezlik oranının % 66 olduğu bir durumda babaların bu derecede ağır

lerine ilişkin kararları her somut olayda, haklı olarak, aynı yönde değildir. Zira meydana gelen zararın niteliği ve söz konusu zararın mağdurun yakınlarını manevi olarak etkileme ihtimali her zaman doğrudan zararın veya yansıma zararın varlığına işaret etmeyebilir.²⁴

Ancak yukarıda anılan tartışmaların, ağır bedensel zarar halinde yakınların manevi tazminat talebinde bulunmalarına olanak tanınmasıyla pratik bir anlamı kalmadığı vurgulanmalıdır. Zira; TBK. m. 56/f. 2 hükmü ile BK. m. 47’de eksik olduğu iddia edilen hukuka aykırılık bağı da sağlanmış; normun koruma amacının kapsamına açıkça zarar görenin yakınları da dahil edilmiştir. Hukuka aykırı fiil sebebiyle doğrudan zarar görenle ilişkisi nedeniyle, üçüncü bir

---

vücut bütünlüğü ihlali olayının davacı çocukların gözleri önünde cereyan etmesi ve ömür boyu devam edecek olması karşısında ruhsal ve sinirsel sağlık bütünlüğünün ağır biçimde ihlal edildiği kabul edilmesi gerektiğine dair bkz. Y. 21. HD. 14.05.2002 T., 2002/2873 E., 2002/4377 K. (www.hukukturk.com.tr).

²⁴ Örneğin Yargıtay 4. Hukuk Dairesi meydana gelen trafik kazası sonucunda onbeş günlük iş gücü kaybına uğrayan mağdurun anne-babası ve kardeşlerinin manevi tazminat taleplerinin kabul edilmemesi gerektiğini “Borçlar Kanunu’nun 47. maddesi gereğince vücut bütünlüğünün ihlali nedeniyle manevi tazminat istemi ancak vücut bütünlüğünü ihlal edilene verilecek ve onun bu ihlal nedeniyle uğradığı manevi zararı giderecek ve onda manevi huzuru doğurmaya yönelik olacaktır. Manevi tazminat ile kişinin doğrudan uğradığı zararın tazmini amaç olup, yansıma yoluyla uğranılan zararın tazmini söz konusu olamayacağından; vücut bütünlüğü ihlal edilen dışındaki kişilerin manevi tazminat istemlerinin kabulü doğru değildir. Somut olayda davacı M.Ö.’nün reşit olması, yaralanma derecesi ve yukarıda anılan ilkeler gözetildiğinde manevi tazminata hükmedilmesi doğru olmayıp, bu davacıların istemlerinin reddi gerekirken usul ve yasaya aykırı olarak onlara da manevi tazminata hükmedilmesi bozmayı gerektirmiştir.” gerekçeleri ile belirtmiştir. Y. 4. HD. 26.02.2004 T., 2003/13713 E., 2004/3162 K. (www.hukukturk.com.tr). Yargıtay’ın varmış olduğu sonuç ve gerekçeleri haksız fiil sorumluluğunun oluşum şartları ile uyuyor olsa da, mağdurun reşit olmasının yakınların manevi tazminat taleplerinin reddedilmesi için bir neden olarak ileri sürülmesinin sebebi anlaşılmamaktadır. Zira anne-baba açısından çocuklarının uğramış oldukları tecavüz mağdurun yaşı ile bağlantılı olmaksızın üzüntü verici bir olgudur. Burada daha fazla üzerinde durulması gereken nokta, mağdurun üzerinde doğan haksız fiilin ağırlığı ve niteliği olmalıdır.

kişinin zararı olarak ortaya çıkan yansıma zararı böylelikle sadece ölen kişinin yakınları için değil ağır bedensel zarar görenin yakınları için de manevi tazminat talebine olanak tanımıştır.

Yargıtay'ın yakınların manevi tazminat taleplerine olanak tanırken, zararın niteliğini doğrudan zarar olarak nitelendirmesi bu bağlamda mesnetsiz kalmaktadır. Zira kanun koyucu normun koruma amacının kapsamını genişletmek suretiyle, tıpkı TBK. m. 53'de düzenlenen destekten yoksun kalma tazminatında olduğu gibi manevi yansıma zararının tazminine olanak tanımıştır. Ancak TBK. m. 56/f. 2'de yer alan koşulların oluşmaması halinde, yakının kendi bedensel bütünlüğünün doğrudan zarara uğradığını iddia etme hakkı saklı olduğu da unutulmamalıdır.

III. ZARAR GÖRENİN YAKINLARININ MANEVİ TAZMİNAT TALEP EDEBİLMESİNİN ŞARTLARI

Zarar gören kişinin yakınlarının manevi tazminat talebinde bulunabilmeleri ancak kanunda sayılan şartların bir arada bulunması halinde mümkündür. TBK. m. 56/f. 2'ye göre; zarar görenin bedensel zararının ağır olarak nitelendirilebilmesi, zarar görenin yakını olarak tanımlanabilecek kişilerin meydana gelen zarar neticesinde manevi bir zarara uğramış olmaları halinde yakınların manevi tazminat taleplerine cevaz verilebilir. Hiç şüphesiz TBK. m. 56/f. 2'ye dayanan manevi tazminat talebinin kabul edilebilmesi için anılan özel şartların yanında, haksız fiil sorumluluğunun doğması için gerekli olan uygun nedensellik bağı, kusur ve hukuka aykırılık gibi genel şartların da var olması gerekir.²⁵ Ancak bu çalışmanın kapsamının darlığı göz önüne alınarak, genel sorumluluk koşulları değil TBK. m. 56/f. 2'den kaynaklanan ağır bedensel zarar görenin yakınlarının manevi tazminat talepleri için gerekli olan özel şartlar incelenecektir.

A. AĞIR BEDENSEL ZARARIN VARLIĞI

BK. m. 47'de "*cismani zarara*" uğrayan kişinin manevi tazminat talebinde bulunabileceği düzenlenmişken, TBK. m. 56 bedensel

²⁵ Oğuzman/Öz, Cilt 2, s. 270, 271.

bütünlüğün ihlal edilmesi halinde zarar gören kişinin ve *ağır bedensel zararın* varlığında ise zarar görenin yakınlarının da manevi tazminat talebinde bulunmalarına olanak tanımıştır. Türk Borçlar Kanunu'nun cismani zarar yerine bedensel zarar kavramını kullanması, uygulamada ve doktrinde cismani zararın hem bedensel hem de ruhsal bütünlüğü kapsayacak şekilde değerlendirilmesinin bir yansıması olarak kabul edilebilir. Bedensel bütünlük kişinin hem fiziksel hem de ruhsal bütünlüğünü ifade etmektedir.²⁶

Ancak TBK. m. 56/f. 2'de yer alan *ağır bedensel zarar* ifadesinin hangi tür zararları kapsayacağı ise madde metninden açık bir şekilde anlaşılmamaktadır. TBK. m. 56/f. 2'de anılan ağır bedensel zararlardan ne anlaşılması gerektiği konusunda ise 6098 sayılı Kanunu'na dair Adalet Komisyonu raporundan faydalanılabilir. Zira Komisyon raporunda bu hususun netliğe kavuşmasına imkan tanıyan açıklamalar mevcuttur. Buna göre "ağır bedensel zararın takdirinde", zarara uğrayan organların önemi, oluşan iş-görmezlik derecesinin oranı, uğranılan ruhsal zararın niteliği ve diğer durumlar gözetilecektir.²⁷ Komisyon raporunun ifadesinde de çıkarılabileceği gibi bedensel zarar sadece kişinin bedenini oluşturan organ ve dokuların zarar görmesi şeklinde değil ruhsal zarar olarak da tezahür edebilir.

Ağır bedensel zarar halinde sadece zarar görenin değil yakınlarını da büyük bir üzüntü ve sıkıntı çekecektirler. Bu sebeple, ağır bedensel zarar görenlerin yakınlarına, zarar gören ile kişisel ilişkilerinin zedelenmesinden doğan manevi zararlarını tazmin imkanı tanınmıştır. Kişinin ağır bedensel zarar görmesine örnek olarak, zarar görenin üçüncü kişilerin bakım ve yardımına muhtaç olacak şekilde omurilik felci olması; bilincini kaybetmesi veya cinsel

---

²⁶ Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Yetkin, Ankara, 2012, s. 798.

²⁷ Adalet Komisyonu Raporu, s. 267.

<http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss321.pdf>
(10.10.2012); Antalya, O. Gökhan, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, Beta, İstanbul, 2012, s. 513.

fonksiyonunu kaybetmesi gösterilebilir.²⁸ Zararın yakının manevi tazminat talebine olanak tanıyacak ölçüde ağır olup olmadığı, zarar görenin ve tazminat talebinde bulunan yakının durumlarına bakılarak tespit edilmelidir.²⁹ Zira; TBK. m. 56/f. 2 manasında yakın olarak kabul edilebilecek kişi çevresi içerisinde bile bedensel zararın ağır sayılıp sayılmayacağı hususunda farklılıklar arz edebilir. Şöyle ki; zarar görenin anne ve babasının manevi olarak etkilenme derecesi bakımından ağır sayılabilecek zarar, yakın da olsa bir arkadaşı açısından ağır sayılmayabilir.³⁰

Ağır bedensel zarar olarak nitelendirilemeyecek hallerde ise zarar görenin yakınlarına manevi tazminat talebinde bulunma hakkını kanun tanımamıştır. Ancak bu gibi durumlarda, manevi zarara uğradığını iddia eden yakının, kendi ruh sağlığına tecavüz edildiği kabul edilerek, doğrudan kendi kişilik hakkının ihlal edilmesi sebebiyle manevi tazminat talep edebilir.³¹

B. ZARAR GÖRENİN YAKINLARININ MANEVİ BİR ZARARA UĞRAMIŞ OLMASI

TBK. m. 56, ölenin ve ağır bedensel zarar görenin yakınlarının manevi tazminat talebinde bulunabileceklerini belirtmişse de, manevi zararın tanımını yapmamıştır. Buna karşın manevi zarar denilince, kişinin malvarlığının eksilmesi ile meydana gelmeyen; maddi zararın aksine, kişilik hakkının korunması kapsamına giren değerlerin ihlal edilmesi halinde ortaya çıkan zarardır. Kişilik hakkının ihlal edilmesi sonucunda, kişinin manevi acı ve üzüntü duyması, yaşam zevklerinin azalması manevi zararı oluşturur.³² Ancak kişilik hakkı ihlallerinin aynı zamanda maddi zarara da yol açabileceği unutulmamalıdır. Şöyle ki, beden bütünlüğü zarar gören kişi hem

²⁸ **Erlüle**, Fulya, 6098 sayılı Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, Seçkin, Ankara, 2011, s. 343.

²⁹ **Oğuzman/Öz**, Cilt 2, s. 273.

³⁰ **Oğuzman/Öz**, Cilt 2, s. 273.

³¹ **Oğuzman/Öz**, Cilt 2, s. 273.

³² **Oğuzman/Öz**, Cilt 2, s. 245.

maddi zarara (TBK. m. 54) hem de manevi zarara (TBK. m. 56) uğramış olabilir.³³ Aynı şekilde, kişilik hakkının koruduğu değerlerin ihlalden hem maddi zarar hem de manevi zarar meydana gelebilir (MK. m. 24a, TBK. m. 58). Kişilik hakkının koruduğu değerlerin ihlalden doğan manevi zarar, tipik haksız fiil zararı (doğrudan zarar); masraf ve kazanç kaybı zararı ise dolaylı zarardır.

Manevi zararın giderilmesini sağlayan manevi tazminatın amacı, doktrinde tartışmalı olmakla beraber³⁴, kişilik hakkının ihlal edilmesi sonucunda mağdur olan kişinin yaşadığı fiziksel ve ruhsal acıların, mutsuzluk halinin ona bir miktar para ödenmesi yolu ile ortadan kaldırılmasıdır.³⁵ Manevi tazminatın, TBK. m. 56 uyarınca

³³ Oğuzman/Öz, Cilt 2, s. 39.

³⁴ Bir görüşe göre manevi tazminatın amacı, uğranılan manevi zararı nakden veya aynen telafi etmektir. Bu görüş maddi tazminat ile manevi tazminat arasında paralellik kurmakta ve manevi tazminatı talep etme hakkını malvarlığı değerleri arasında değerlendirmektedir. Genç Arıdemir, Arzu Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2008, s. 7-8.

Başka bir görüş ise manevi tazminatı özel hukuk cezası (*privatstrafe*) olarak görmektedir. Bu görüşe göre, manevi tazminat mağdurun failden intikam alma duygusunu yok edecek, bunun yanında faili gerçekleştirdiği haksız fiil sebebiyle cezalandıracaktır. Manevi tazminatın ceza hukuku anlamındaki yaptırımdan farkını ise tazminat bedelinin Devlete değil, mağdura veya ölenin yakınlarına ödenmesi oluşturur. Genç Arıdemir, s. 8-9; Ertaş, Şeref "Manevi Tazminatın Hukuki Niteliği ve Miktarının Tesbiti", Prof. Dr. İlhan Postacıoğlu'na Armağan, İstanbul, 1990, s.78; Gürsoy, Kemal Tahir, "Manevi Zarar ve Tazmini", AÜHFD., C. 30, Y. 1973, s. 11.

Diğer bir görüş ise; manevi tazminatın mağdurda manevi bir tatmin (*Genugtuung*) sağlamak amacına sahip olduğunu ileri sürmektedir. Bu görüş, manevi tazminatın amacını açıklamada tek başına yeterli olmasa da, doktrinde baskın olarak kabul edilen denkleştirme işlevine ek olarak benimsenebileceğini kabul edilmektedir. Serozan, Rona, "Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım", Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, Ankara, 1990, s. 85 vd.; Ertaş, s. 82.

³⁵ Oğuzman/Öz, Cilt 2, s. 245; Kocayusufpaşaoğlu, Necip, "Kişilik Haklarını Koruyan Manevi Tazminat Davasına İlişkin Yeni Gelişmeler (MK.24, BK.49)", Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler I. Sempozyumu,

sadece nakdi olarak gerçekleştirilebileceği kabul edilmektedir.³⁶ Zira TBK. m. 56'nın lafzi ifadesinden, manevi zararın sadece nakdi tazminat şeklinde giderilebileceği anlamı tıpkı, mehzaz kanununun 47.

Ankara, 21-22/Ekim/1977, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1980, s. 160; **Gürsoy**, s. 8; **Genç Arıdemir**, s. 13.

İsviçre Federal Mahkemesi'nin ve Yargıtay'ın günümüze kadar gelen kararlarında da, manevi tazminatın bir miktar parayla, zarar vereni cezalandırmak gibi bir amacının olmadığı, sadece mağdura yaşadığı fiziksel ve ruhsal acı ve ızdıraplar için bir karşılık, denkleştirme sağlamaya yaradığı vurgulanmıştır. İlgili kararlar için bkz.: BGE 63 II 158; BGE 123 III 15; 123 III 204.

Y. 17. HD., 26.06.2008 T., 2008/1969 E., 2008/3549 K.

(www.hukukturk.com.tr); Y. 11. HD., 18.09.2006 T., 2006/3228 E., 2006/8879 K. (www.hukukturk.com.tr); YHGK., 23.6.2004 T., 2004/13-291 E., 2004/370 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 4.HD., 26.10.2005 T., 2004/15251 E., 2005/11929 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 11. HD., 27.10.2005 T., 2004/12632 E., 2005/10414 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 11. HD., 20.06.2005 T., 2004/9884 E., 2005/6416 K. (www.hukukturk.com.tr); Y. 11. HD., 22.3.2005 T., 2004/6071 E., 2005/2628 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 13. HD., 07.10.2004 T., 2004/5746 E., 2004/13960 K. (www.hukukturk.com.tr); Y. 4. HD., 15.9.2003 T., 2003/4618 E., 2003/10015 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 11. HD., 26.05.2003 T., 2002/13104 E., 2003/5525 K. (www.hukukturk.com.tr); Y. 4. HD. 6.2.2003 T., 2002/10731 E., 2003/1451 K. (Kazancı İçtihat Bankası); YHGK., 27.12.2002 T., 2002/4-893 E., 2002/1035 K. (Yargı Dünyası, S.87, Mart 2003, s. 54 vd.); Y. 4. HD., 24.9. 2002 T., 2002/3928 E., 2002/9940 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 4. HD., 11.9.2002 T., 2002/4788 E., 2002/9087 K. (Kazancı İçtihat Bankası); YHGK., 24.10.2001 T., 2001/4-1016 E., 2001/757 K. (YKD., C. 28, S. 2, 2002, s. 173 vd.); Y. 13. HD., 1.3.2001 T., 2001/1433 E., 2001/2234 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 4. HD., 24.5.2001 T., 2001/1557 E., 2001/5453 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 4. HD., 13.1.2001 T., 2000/10088 E., 2001/2350 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 4. HD., 25.2.1999 T., 1998/9677 E., 1999/1513 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 11. HD., 05.05.1997 T., 1997/564 E., 1997/3279 K. (www.hukukturk.com.tr); Y. 1. HD., 27.12.1994 T., 1994/6988 E., 1994/11776 K. (Kazancı İçtihat Bankası); Y. 4. HD., 1992/7276 E., 1993/12397 K., 2.11.1993 T. (YKD., C.20, S.3, Mart 1994, s.371-373); Y. HGK., 02.12.1987, 1987/9-368 E., 1987/891 K. (www.hukukturk.com.tr).

³⁶ **Oğuzman/Öz**, Cilt 2, s. 273.

maddesinde olduğu gibi çıkarılmaktadır.³⁷ TBK. m. 58 çerçevesinde hükmedilecek manevi tazminatın ise mutlaka nakdi tazminat şeklinde olmasına gerek yoktur. Zira hakim TBK. m. 58/f. 2 uyarınca, nakdi tazminat yerine başka bir tazminat şekline veya nakdi tazminata ek olarak başka bir tazminat türüne karar verebileceği gibi kişilik hakkı ihlalini kınayan bir karar veya söz konusu ihlalin kınanması ve bu kararın basın yoluyla ilanına hükmetmekle de yetinebilir.³⁸

MK. m. 25/f. 2'de yer alan kınama kararı ile TBK. m. 58/f. 2'de yer alan kınama kararı arasında bir takım farklılıklar mevcuttur. Şöyle ki; MK. m. 25'te sadece hukuka aykırılığı tespit eden kararın yayımlanması söz konusu iken, TBK. m. 58'de kınama kararının ilanı söz konusudur. Ayrıca kınama kararının ilanı için manevi tazminat koşullarının gerçekleşmesi gerekli iken; MK m. 25 çerçevesinde yapılacak kararın yayımlanması için buna gerek bulunmamaktadır. Öte yandan BK. m. 49 gereği kınama kararı ilanının basın yolu ile yapılması öngörülmüşse de, TBK. m. 58 bu yönde bir açıklık getirilerek tıpkı MK. m. 25'de olduğu gibi yapılacak yayımlamanın nerede ve ne tarzda yapılacağı konusunda hakime takdir yetkisi tanınmış olmaktadır.³⁹

³⁷ Böylelikle, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde BK. m. 47'nin ifadesinden açık olarak çıkarılmayan, hakimin manevi tazminat olarak uygun bir miktar paraya hükmedebileceğini; mehz kanunda yer alan Art.47 OR düzenlemesindeki "*eine angemessene Geldsumme als Genugtuung*" ifadesi ile gerekçelendirme gerekliliği de ortadan kalkmıştır.

³⁸ **Zevkliler**, Aydın/Ertaş, Şeref/Havutçu, Ayşe/Gürpınar, Damla: Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), 7. bs., Turhan Yayınevi, Ankara, 2012, s. 108-109.

Benzer bir düzenleme, yasalaşan Borçlar Kanunu Tasarısı'nın 57. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırgan kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.*" hükmü ile de getirilmiştir.

³⁹ **Oğuzman**, M. Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 11. Bası (10. Basıdan Tıpkı Bası), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2011, s. 164-165; **Genç Arıdemir**, s. 68, dn. 302. TBK. m. 58'de

C. TAZMİNAT TALEP EDECEK OLAN KİŞİNİN ZARAR GÖRENİN "YAKINI" OLMASI

TBK. m. 56/f. 2'in ağır bedensel zarar gören kişinin yakınlarına manevi tazminat talebine olanak tanımanın yanı sıra, BK. m. 47'den farklı olarak manevi tazminat talebinde bulunabilecek olan kişi çevresini "aile" olarak değil "yakın" şeklinde ifade etmiştir. Her ne kadar BK. m. 47'nin "ölünün ailesi" ifadesine yer vermişse de, hükmün konuluş amacı göz önüne alındığında, "aile" ifadesinden ölen kişinin yakınlarının anlaşılması gerektiği, mehzaz İsviçre Borçlar Kanunu'na da uygun olarak kabul edilmekteydi.⁴⁰ Buna göre ölen kişinin yakın ilişki içerisinde bulunduğu eşi, çocukları, nişanlısı⁴¹, ana ve babası⁴², kardeşlerinin manevi tazminat talebinde bulunabilecekleri⁴³ ve fakat ölenin akrabası olmakla beraber, ilişkisi azalmış

---

kararın ilanının basın yolu ile yapılacağına dair bir açıklık olmamasına rağmen, BK. m. 49'un kaynaklık ettiği bu hüküm için de basın yoluyla ilan kuralının halen daha geçerli olduğu yönündeki bir görüş için bkz. : **Antalya**, s. 507; **Oğuzman/Öz**, Cilt 2, s. 268.

⁴⁰ **Antalya**, s. 512.

⁴¹ Nişan ilişkisinin bir tören ile oluşturulması dahi şart değildir; şöyle ki tarafların birbirlerine evlenme vaadinde bulunmaları, bu konuda anlaşmış bulunmaları yeterlidir. BGE 114 II 144. Aynı yönde bkz.: BGE 83 II 489, BGE 66 II 221 E. 4, BGE 57 II 57.

Y. 4.HD. 23.11.1965 T., 8350 E., 327 K. (**Orhunöz**, Ergun, Ölüm ve Cismani Zararlarda Manevi Tazminat (BK. m. 47), Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999, s. 268-269).

⁴² İsviçre Federal Mahkemesi de çocuklarını kaybeden anne ve babaların manevi tazminat taleplerini tartışmasız kabul etmektedir. Hatta ölen kişi evli olup, kendisi de çocuk sahibi olsa ve anne-babası ile beraber yaşamasa bile anne-babaların manevi tazminat talebinde bulunma hakları kabul edilmiştir. BGE 103 V 183. Ancak mahkeme başka bir kararında, annesinin kusuru ile sebebiyet verdiği kaza sonucunda ölen çocuğun babasının manevi tazminat talebini kabul etmemiştir. BGE 115 II 156. Ayrıntılı bilgi için bkz.: **Karatzenis**, Fotios, *Deliktsrechtlicher Schutz bei mittelbaren Persönlichkeitsverletzungen*, Athen, 2001, s. 268, 267.

⁴³ Anne, baba, çocuk ve kardeşlerin kural olarak manevi tazminat talebinde bulunma hakları vardır. Bkz.: "BK'nun 46 ve 47'nci maddelerindeki cismani zarar kavramına ruhi bütünlüğün ihlali, sinir bozukluğu veya hastalığı gibi

kişilerin manevi bir zarara uğramadıkları kabul edilmekteydi.⁴⁴ Yakın kavramının belirlenmesinde ölen veya ağır bedensel zarara

hallerin girdiği, bu maddelerde sadece maddi sağlık bütünlüğünün değil, ruhi ve asabi bütünlüğün de korunduğu doktrinde ve Yargıtay kararlarında kabul edilmektedir. Eğer bir kimsenin cismani zarara maruz kalması sonucunda, onun ana, baba, karı, koca, çocuk ve kardeş gibi çok yakınlarından birinin de aynı eylem nedeniyle hukuken korunan ruhi ve asabi sağlık bütünlüğü ağır bir şekilde haleldar olmuşsa, onlar da manevi tazminat talep edebilirler. Çünkü bu durumda olanların zararları ile haksız eylem arasında uygun illiyet bağı vardır....Somut olayda, davacıların çocuğu okul servisi içindeyken meydana gelen kazada başından ve yüzünden yaralanmış olup, yaralanan davacının anne ve babası olan diğer davacıların ruhi ve asabi sağlık bütünlüğünün ağır şekilde ihlal edildiği kabul edilmelidir. Bunun aksinin kabulü, hayatın olağan akışı ile bağdaşmaz.” Y. 11.HD., 08.03.2007 T., 2007/1193 E., 2007/4118 K. (www.hukukturk.com arşivi).

Yargıtay yakın tarihte verdiği başka bir kararında da bu görüşünü devam ettirmiştir. Y. 4. HD. 31.03.2010, 2009/7006 E., 2010/3708 K. (www.hukukturk.com arşivi).

- ⁴⁴ Yargıtay verdiği bir kararında, iş kazası sonucunda %86 oranından iş göremez hale gelen mağdurun, kendisi ile birlikte yaşamayan kardeşlerinin manevi tazminat taleplerinin, “Somut olayda, iş kazası sonucu kollarını ve ayağının birini kaybettiği, ömür boyu başkasının bakımına muhtaç hale geldiği, iş göremezlik oranının % 86 olduğu dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşılan sigortalı H. i. ile birlikte oturmayan kardeşleri H. i. ile F. U.’nun bu olay nedeniyle ruhsal ve sinirsel sağlık bütünlüklerinin ağır biçimde ihlal edildiği söylenemez. Bu nedenle kardeşler lehine manevi tazminata hükmedilmesi doğru değildir.” ifadelerini kullanarak reddedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Y. 21. HD., 06.03.2006 T., 2006/152 E., 2006/1979 K. (www.hukukturk.com arşivi). Yüksek mahkeme daha güncel bir kararında, iş kazasında ölen bir kişinin amcasının manevi tazminat talebinin “Mahkemece ölen sigortalının anne babası ve kardeşleri ile birlikte amcası yararına da manevi tazminata hükmedilmiştir. Borçlar Kanununun 47. maddesi, ölenin ailesine dahil kişilerin manevi tazminat isteyebilecekleri kabul edilmiştir. Ölenin ailesinden maksat davacılar ile ölen arasında eylemli gerçek bir bağıllık ve ilişki bulunan kişilerdir. Davacı amca ile ölen arasında eylemli ve gerçek bir bağın bulunduğu kanıtlanmamıştır. Ayrıcalıklı bir özelliği ve koşulları bulunmadıkça ölenin amcasının B.K.’nun 47. maddesinden yararlanması hakkaniyet ölçülerine uygun düşmemektedir. Mahkemece olgular dikkate alınarak davacı amca yönünden davanın reddine karar vermek gerekirken istemin kısmen kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.” gerekçeleri ile reddedilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Y. 21. HD. 26.05.2008, 2007/24225 E., 2008/7973 K. (www.hukukturk.com arşivi).

uğrayan kişi ile yakın olduğu iddia eden kişi arasında düzenli ve yoğun bir ilişkinin ve olay sebebiyle tazmin edilebilecek ağır bir üzüntünün; başka bir ifadeyle manevi bir zararın varlığı göz önüne alınacaktır.⁴⁵

Yargıtay uygulamasında manevi tazminat talebinde bulunabilecek olan kişilerin çevresi ana, baba, karı, koca ve çocuklar gibi kişinin çok yakınları ile sınırlı tutulmaktadır. Ancak Yargıtay'ın aradığı yakınlık; aile kavramından ve hısımlık ilişkisinin derecesinden bağımsızdır. Zira burada önemli olan ağır bedensel zarara uğrayan ile düzenli ve yoğun ilişkinin varlığıdır. Örneğin, ağır bedensel zarara uğrayan kişi ile yıllardır hiç görüşmeyen ve duygusal yakınlığı kalmamış kardeşinin manevi tazminat talebi bu açıdan kabul edilmemelidir. Nitekim, TBK. m. 56/f. 2 bağlamında aranan yakınlık, ağır bedensel zarara uğrayan ile eylemli ve gerçek bir bağın varlığını şart kılar.⁴⁶ Böylelikle; zarar görenle uzun süreli ilişkisi olan sevgilisi, yıllarca beraber çalıştığı iş ortağı veya çok yakın arkadaşı yakın sayılarak manevi tazminat hakkına sahip kılınabilir.⁴⁷

İsviçre Federal Mahkemesi de ağır bedensel zarar gören kişi ile aynı evde oturan yakınlarına manevi tazminat talebi tanımaktadır. Buna göre, ilk zarar görenin yakınlarının manevi zararı ancak, yakınların ilk zarar görenin bakımını üstlendikleri veya ona refakat etmeleri halinde tazmin edilebilir. Öte yandan bedensel bütünlüğünün ağır bir şekilde ihlal edilmesi sonucunda bir bakımevinde veya hastanede kalmak zorunda olan kişinin yakınlarının da manevi tazminat talepleri, zarar gören kişiden ayrı kalmak zorunda olmaları ve onu o şekilde görmek zorunda kalmalarının kendisinin manevi zarar teşkil etmesi nedeniyle kabul edilir.⁴⁸

⁴⁵ **Erlüle**, s. 344; **Antalya**, s. 512; 12.01.2009 tarihli Adalet Komisyonu Raporu, s. 267. <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss321.pdf> (10.10.2012).

⁴⁶ Bu değerlendirme sonucunda nişanlı, çok yakın arkadaş yakın sayılmalıdır. **Antalya**, s. 513.

⁴⁷ **Oğuzman/Öz**, Cilt 2, s. 272.

⁴⁸ **Erlüle**, s. 344, 345; **Oğuzman/Öz**, Cilt 2, s. 274, d. 74^a, 75.

SONUÇ

TBK. m. 56/f. 2 ile 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun yürürlüğü döneminde tartışmalı olan; bedensel zarar görenlerin yakınlarının manevi tazminat talep edip edemeyecekleri hususuna açıklık getirilmiştir. Şöyle ki; BK. m. 47 uyarınca ölen kişinin ailesinin manevi tazminat talebinde bulunması mümkünken, bedensel zarar gören mağdurun ailesinin bu tip bir talepte bulunup bulunamayacağına ilişkin doktrinde bir görüş birliği yoktu. Kanun koyucu anılan tartışmalardan ve Yargıtay'ın yeknesak hale geldiği kabul edilebilecek kararlarından hareket etmek suretiyle, bedensel zararın ağır olması halinde, zarar görenin yakınlarının manevi tazminat talebinde bulunabileceklerini kabul etmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken; bedensel zararın "ağır" olması şartının aranması ve tazminat talebinde bulunabileceklerin çevresinin "aile" ile sınırlı olarak tanımlanmayıp mağdurun "yakınlarını" da kapsadığıdır. Yeni düzenleme ile birlikte ağır bedensel zarar gören mağdurun yakınları, manevi tazminat talebini düzenleyen normun koruma amacının kapsamına dahil edilmiş ve böylelikle de yakınların manevi yansıma zararlarının tazmini talep etmelerine olanak tanınmıştır.

KAYNAKÇA

- Antalya**, O. Gökhan: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, Beta, İstanbul, 2012.
- Atamer**, Yeşim: Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması Özellikle Uygun Nedensellik Bağı ve Normun Koruma Amacı Kuramları, İstanbul, 1996.
- Çakırca**, Seda İrem: Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zararı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.
- Eren**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Beta, İstanbul, 2009.
- Eren**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Yetkin, Ankara, 2012.
- Erlüle**, Fulya: 6098 sayılı Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, Seçkin, Ankara, 2011.
- Ertaş**, Şeref: "Manevi Tazminatın Hukuki Niteliği ve Miktarının Tesbiti", (Prof. Dr. İlhan Postacıoğlu'na Armağan, İstanbul, 1990, s. 65-111).
- Gauch**, Peter: "Grundbegriffe des ausservertraglichen Haftpflichtrechts", (recht, 1996, s. 225-239).
- Genç Arıdemir**, Arzu: Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2008.
- Gökyayla**, K. Emre: Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Seçkin, Ankara, 2004.
- Gürsoy**, Kemal Tahir: "Manevi Zarar ve Tazmini", (AÜHFD. , C. 30, Y. 1973, s. 7-55).
- Hatemi**, Hüseyin: Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1998.
- Hatemi**, Hüseyin/**Gökyayla**, K. Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.

- Karatzenis, Fotios:** Deliktsrechtlicher Schutz bei mittelbaren Persönlichkeitsverletzungen, Athen, 2001.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip:** “Kişilik Haklarını Koruyan Manevi Tazminat Davasına İlişkin Yeni Gelişmeler (MK.24, BK.49)”, (Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler I. Sempozyumu, Ankara, 21-22/Ekim/1977, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1980, s. 141-180).
- Kuntalp, Erden/Barlas, Nami/Ayanoğlu Moralı, Ahu/Çavuşoğlu Işıntan, Pelin/İpek, Mehtap/Yaşar, Mert/Koç, Sedef:** Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'na İlişkin Değerlendirmeler, İstanbul, 2005.
- Oğuzman, M. Kemal/Öz, Turgut:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş Altıncı Bası'dan Yedinci Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009.
- Oğuzman, M. Kemal/Öz, Turgut:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 2, 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Güncellenip, Genişletilmiş 9. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012. (Metin içerisinde **Oğuzman/Öz**, Cilt 2 şeklinde kısaltılacaktır)
- Oğuzman, M. Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe:** Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 11. Bası (10. Basıdan Tıpkı Bası), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2011.
- Orhunöz, Ergun:** Ölüm ve Cismani Zararlarda Manevi Tazminat (BK. m. 47), Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999.
- Rey, Heinz:** Ausservertragliches Haftpflichtrecht, Zürich, Schulthess, 1995.
- Schwenzer, Ingeborg:** Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, 4. überarbeitete Auflage, Bern, 2006
- Serozan, Rona:** “ Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım”, (Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, Ankara, 1990, s. 67-101).
- Serozan, Rona:** “Tendenzen zur Normativierung und Individualisierung der Schadenszurechnung”, (Türkisch-

Schweizerische Juristenwoche, Zürich und Bern 1980'den ayrı bası, Zürich, 1981, s. 447-497).

Tandoğan, Haluk: Türk Mes'uliyet Hukuku, (Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet), Ankara, 1961.

Tekinay, Selahattin Sulhi/**Akman**, Sermet/**Burcuoğlu**, Haluk/**Altop**, Atilla: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. bs. , İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993.

Zevkliler, Aydın/**Ertas**, Şeref/**Havutçu**, Ayşe/**Gürpınar**, Damla: Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), 7. bs., Turhan Yayınevi, Ankara, 2012.